

NÄITUS „EESTLASTELE EESTI TAEVAS“

Näitus on Pernova Loodusmajas avatud alates 21.10.2019-28.02.2020.

Tartu Ülikooli Tähetorni näitus annab ülevaate suurimatest mõjutajatest eestikeelsete tähtkujunimede kujunemisel. Välja on pandud valik eestikeelseid taevakaarte 19.–21. sajandini.

Tähistaevas on küll kõigile planeedi Maa elanikele ühine, kuid eri rahvad on moodustanud tähtedest erinevaid kujundeid ja andnud neile erinevaid nimesid. Eesti keele aasta raames on põhjust rääkida eestikeelsetest taevakaartidest ja tähtkujunimedest. Üksikuid eestikeelseid tähe- ja tähtkujunimetusi esines trükkis juba 17. sajandist alates. Esimene eestikeelne taevakaart ilmus aga alles 1886. aastal Ado Grenzsteini ajalehe „Olevik“ tasuta lisana ning on omapärane segu rahvaastronomiast ja pseudomütoloogiast. 1899. aastal andis Jakob Hurt välja teose „Eesti astronoomia“, mis oli esimene ulatuslik ülevaade meie rahvaastronomiast. Selles peegeldus eestlaste talupoeglik maailm, aga ka sajanditepikkune kristlik kasvatustöö. 20. sajandi esimesel poolel eestlasi vallanud suur tung eurooplaseks saada väljendus muu hulgas taevakaartides, kus valdavalt kasutati rahvusvahelisi tähtkujunimetusi. 1960. aastail kasvas huvi rahvaastronomia vastu uuesti. 21. sajandi Eesti taevakaartidel on kinnistunud eestipäraseks muudetud rahvusvahelised tähtkujunimetused, kuid selles seltskonnas on selgesti kanda kinnitanud rahvapärased Suur Vanker ja Väike Vanker, Linnutee ja Põhjanaan.

Lisaks soovitame vaadata näituse kuraatori Lea Leppiku loengu salvestist <https://www.uttv.ee/naita?id=28549>

